

طبق حقوق مؤلفین کلیه حقوق این پایان نامه محفوظ و مویوط به مؤلف آن می باشد
هرگونه استفاده از مطالب مویوط به کسب اجازه از مؤلف می باشد

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پست الکترونیکی: info@Maaref.ir پایگاه اطلاع رسانی: www.Maaref.ir

دانشکده اصول الدین قم

گروه علوم القرآن و الحدیث

پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان

تحلیل قرآنی سیره عبادی و اخلاقی امام حسن (ع)

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالرضا زاهدی

استاد مشاور

حجت الاسلام والمسلمین دکتر ولی الله نقی پورفر

نگارش

محمد اسدی

نیمسال: دوم سال تحصیلی: ۹۰ - ۱۳۸۹

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پایگاه اطلاع رسانی: www.Maaref.ir پست الکترونیکی: info@Maaref.ir

كلية اصول الدين قم

قسم علوم القرآن و الحديث

رسالة ماجستير

عنوانها

دراسة قرآنية تحليلية للسيرة العبادية والأخلاقية للامام الحسن (ع)

الاستاذ المشرف

حجت الاسلام والمسلمين الدكتور عبدالرضا زاهدي

الاستاذ المستشار

حجت الاسلام والمسلمين الدكتور ولي الله نقى پورفر

إعداد

محمد اسدي

السنة

١٤٣١ هـ ق

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پست الکترونیکی: info@Maaref.ir پایگاه اطلاع رسانی: www.Maaref.ir

چکیده

پژوهش پیش رو تحلیل قرآنی از سیره عبادی- اخلاقی امام حسن (ع) می باشد. که سعی شده از آیات قرآن کریم تائیداتی بر عبادات و اخلاق الهی آن امام که در کتابهای سیره و دیگر کتب حدیثی نقل شده آورده شود. و در واقع پیوند ناگسستنی بین افعال و گفتار آن حضرت را با کتاب آسمانی قرآن، نشان داده شود.

ابتدا با اتکاء به کتب حدیثی و تاریخی فریقین سیره امام در اخلاقیات و عبادات فردی جمع آوری و فیش برداری آنها صورت گرفت. سپس هر کدام در دسته های خاص خود قرار گرفت. پس از آن مناسب با هر کدام از سیره ها مباحث اخلاقی و عبادی در تعریف و توضیح آنها جمع شد تا مطلب روشن گشته و توضیحی برای سیره امام باشد.

در این مرحله آیه یا آیات مناسب با سیره انتخاب شد و با مراجعه به تفاسیر مهم و معتبر به شرح آیه و ربط آن با روش امام انجام گرفت.

این رساله از سه فصل تشکیل شده است. که قبل از ورود به فصل ها به کلیات بحث که شامل: تبیین موضوع، ضرورت موضوع، پیشینه تحقیق در موضوع، منابع تحقیق و... پرداختیم. فصل اول شامل مبانی بحث است. که از شش بخش تشکیل شده است. به ترتیب عبارتند از: هدایت بخشی قرآن و اهل بیت، معیت قرآن و امام حسن (ع)، اخلاق، عبادت، سیره و زندگینامه امام (ع) تشکیل شده است.

فصل دوم به تحلیل قرآنی سیره اخلاقی امام (ع) می پردازد. که شامل سه بخش: اخلاق فردی در دو حوزه ارتباط با خدا و حوزه ارتباط با غیر خدا (ما سوی الله) و در بخش دوم به اخلاق خانوادگی و در بخش سوم آداب فردی امام (ع) از منظر قرآن مورد بررسی قرار گرفت. در فصل سوم به تحلیل قرآنی سیره عبادی امام (ع) که در دو بخش واجبات و مستحبات تقسیم شده است پرداختیم.

نتیجه: سیره اخلاقی و عبادی امام حسن (ع)، کاملاً منطبق بر آیات قرآن است.

کلید واژه ها: سیره اخلاقی، سیره عبادی، قرآن، امام حسن (ع).

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پست الکترونیکی: info@Maaref.ir پایگاه اطلاع رسانی: www.Maaref.ir

فهرست مطالب

عناوین..... صفحه

کلیات..... ۱

۱. تبیین موضوع..... ۲

۲. ضرورت موضوع..... ۲

۳. پیشینه تحقیق و موضوع..... ۳

۴. پیش فرض های تحقیق..... ۳

۵. سوالات تحقیق..... ۴

۶. فرضیات تحقیق..... ۴

۷. منابع تحقیق..... ۴

۸. روش تحقیق..... ۵

۹. هدف تحقیق..... ۶

۱۰. محدودیت های تحقیق..... ۶

فصل اول: مبانی بحث..... ۷

بخش اول: هدایت بخشی قرآن و اهل بیت..... ۸

۱-۱-۱- عظمت و منزلت قرآن..... ۸

۱-۲- معیت قرآن و عترت و تفکیک ناپذیری آن دو..... ۹

۱-۳- قرآن تجلی خدای سبحان و اهل بیت مظهر اسماء الحسنی الهی..... ۱۱

بخش دوم : اشتراکات امام حسن(ع) و قرآن..... ۱۲

۱-۲-۱- هادی و رامنما بودن..... ۱۲

۲-۲-۱- ظامربودن..... ۱۳

۳-۲-۱- امام و الگو بودن..... ۱۵

بخش سوم: اخلاق..... ۱۶

۱-۳-۱- تعریف اخلاق..... ۱۶

۲-۳-۱- اهمیت اخلاق در قرآن و روایات..... ۱۷

۳-۳-۱- اصول اخلاق فاضل..... ۲۰

۴-۳-۱- امام حسن(ع) و اخلاق..... ۲۰

۵-۳-۱- تقسیم بندی مسائل اخلاقی..... ۲۲

بخش چهارم: عبادت..... ۲۳

۱-۴-۱- معنای عبادت و عبودیت..... ۲۳

۲-۴-۱- اهمیت عبادت در قرآن و روایات..... ۲۳

۳-۴-۱- اقسام عبادت..... ۲۵

۴-۴-۱- ابعاد عبادت..... ۲۷

۵-۴-۱- جایگاه عبادت..... ۲۷

۱-۵-۴-۱- عبادت نیاز روحی بشر..... ۲۷

۲-۵-۴-۱- عبادت راه تقرب به خدا..... ۲۸

۳-۵-۴-۱- عبادت نردبان ترقی..... ۲۹

۶-۴-۱- امام حسن(ع) و عبادت..... ۲۹

آدرس: دفتر انتشارات علمی، کوچه شماره ۸، بلاک ۱۲

بخش پنجم: سیره..... ۳۱

۱-۵-۱- معنای سیره..... ۳۱

۱-۵-۲- ضرورت سیره شناسی..... ۳۲

۱-۵-۳- منابع راه های اثبات سیره..... ۳۴

بخش ششم: زندگی نامه امام حسن(ع)..... ۳۶

۱-۶-۱- از ولادت تا امامت..... ۳۶

۱-۶-۱-۱- ولادت امام حسن(ع)..... ۳۶

۱-۶-۱-۲- ریشه و تبار..... ۳۶

۱-۶-۱-۳- مراسم نامگذاری..... ۳۶

۱-۶-۱-۴- انجام مراسم دینی و سنت های مذهبی..... ۳۸

۱-۶-۱-۱- اذان و اقامه..... ۳۸

۱-۶-۱-۲- عقیقه..... ۳۸

۱-۶-۱-۳- تراشیدن سر..... ۳۸

۱-۶-۱-۴- دعای پیامبر بر حسن(ع)..... ۳۸

۱-۶-۱-۵- کنیه و القاب..... ۳۹

۱-۶-۱-۵- سیمای امام..... ۳۹

۱-۶-۱-۶- دوران کودکی و نوجوانی..... ۳۹

۱-۶-۱-۷- حسن بن علی(ع) در روزگار خلفاء..... ۴۱

۱-۶-۱-۸- نقش امام حسن(ع) در دوران حکومت امیر المومنین(ع)..... ۴۳

- ۱-۶-۱-۸-۱- مشارکت در جنگ جمل و بسیج مردم..... ۴۳
- ۱-۶-۱-۸-۲- ایشار در معرکه ی صفین و تشویق مردم..... ۴۴
- ۱-۶-۱-۸-۳- امام جمعه موقت از سوی امیر المومنین..... ۴۶
- ۱-۶-۱-۸-۴- قضاوت‌های امام مجتبی(ع)..... ۴۶
- ۱-۶-۱-۹- ویژگی های امام حسن مجتبی(ع) در ارتباط با امامت..... ۴۷
- ۱-۶-۱-۹- عصمت امام..... ۴۸
- ۱-۶-۱-۹-۲- اعجاز امام..... ۴۹
- ۱-۶-۱-۹-۳- فصاحت و علم امام..... ۵۱
- ۱-۶-۲- از امامت تا شهادت..... ۵۴
- ۱-۶-۲-۱- امامت و رهبری..... ۵۴
- ۱-۶-۲-۲- تعیین امر امامت..... ۵۴
- ۱-۶-۲-۳- تنصیص بر امامت..... ۵۵
- ۱-۶-۲-۳-۱- تنصیص رسول اکرم(ص)..... ۵۵
- ۱-۶-۲-۳-۲- تنصیص امیر المومنین(ع)..... ۵۶
- ۱-۶-۲-۴- دوران امامت و وقایع آن دوران قبل از صلح..... ۵۷
- ۱-۶-۳-۵- دلایل پذیرش صلح..... ۶۰
- ۱-۶-۲-۶- شرایط صلح نامه..... ۶۰
- ۱-۶-۲-۷- نقض مواد صلح نامه از سوی معاویه..... ۶۲
- ۱-۶-۲-۸- زنان آن حضرت..... ۶۲
- ۱-۶-۲-۹- فرزندان..... ۶۳

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

۱-۶-۲-۱۰- ماجرای غم انگیز شهادت و خاک سپاری آن حضرت..... ۶۴

فصل دوم: تحلیل سیره اخلاقی امام حسن (ع)..... ۶۷

بخش اول: اخلاق فردی..... ۶۸

۱-۱-۲- حوزه و قلمرو ارتباط انسان با خدا..... ۶۸

۱-۱-۱-۱- ایمان..... ۶۸

ایمان در سیره عملی امام (ع)..... ۶۸

تحلیل قرآنی سیره..... ۶۹

۱-۱-۲- توکل..... ۷۱

توکل در سیره امام حسن (ع)..... ۷۲

تحلیل قرآنی سیره..... ۷۴

۱-۱-۲- تفکر..... ۷۷

تفکر در سیره امام حسن (ع)..... ۷۷

تحلیل قرآنی سیره..... ۷۸

۱-۱-۲-۴- خوف و خشیت..... ۸۰

خوف و خشیت الهی در سیره ی امام حسن (ع)..... ۸۲

تحلیل قرآنی سیره..... ۸۳

۱-۲-۲- حوزه و قلمرو ارتباط انسان با غیر خدا (ما سوی الله)..... ۸۵

۱-۲-۱-۲- حسن خلق..... ۸۵

سیره عملی امام حسن (ع)..... ۸۶

تحلیل قرآنی سیره..... ۹۰

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

- ۹۳.....۲-۲-۱-۲- صبر و شکیبایی
- ۹۵.....اقسام و مراتب صبر
- ۹۶.....صبر در سیره قولی امام حسن
- ۹۷.....جلوههایی از صبر در سیره عملی آن حضرت
- ۱۰۰.....تحلیل قرآنی سیره
- ۱۰۳.....۲-۲-۳- حلم و کظم غیظ
- ۱۰۵.....جلوه هایی از حلم و بردباری در سیره قولی آن حضرت
- ۱۰۵.....جلوه هایی از حلم و بردباری در سیره عملی آن حضرت
- ۱۰۸.....تحلیل قرآنی سیره
- ۱۱۰.....۲-۲-۴- شجاعت و دلآوری
- ۱۱۱.....شجاعت امام حسن(ع)
- ۱۱۴.....تحلیل قرآنی سیره
- ۱۱۸.....۲-۲-۵- تواضع و فروتنی
- ۱۲۰.....جلوههایی از تواضع و فروتنی در سیره امام حسن(ع)
- ۱۲.....تحلیل قرآنی سیره
- ۱۲۴.....۲-۲-۶- زهد و وارستگی
- ۱۲۶.....جلوههایی از زهد و وارستگی در سیره امام حسن(ع)
- ۱۲۸.....تحلیل قرآنی سیره
- ۱۳۰.....۲-۲-۷- جود و بخشش(سخاوت)
- ۱۳۱.....جود و سخاوت در سیره آن حضرت

درس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

- ۱۳۴.....تحلیل قرآنی سیره.....
- ۱۳۷.....بخش دوم: اخلاق خانوادگی.....
- ۱۳۷.....۱-۲-۲- امام با والدین.....
- ۱۳۸.....رعایت حقوق والدین در سیره امام حسن (ع).....
- ۱۴۶.....تحلیل قرآنی سیره.....
- ۱۴۸.....۲-۲-۲- گریه ی امام بر عزیزان.....
- ۱۴۹.....تحلیل قرآنی سیره.....
- ۱۵۱.....۲-۲-۳- عفو چشم پوشی از خطا.....
- ۱۵۳.....سیره امام در عفو و بخشش.....
- ۱۵۵.....تحلیل قرآنی سیره.....
- ۱۵۷.....۲-۲-۴- چگونگی رفتار با فرزندان.....
- ۱۵۸.....نامگذاری.....
- ۱۵۸.....موعظه و نصیحت.....
- ۱۵۹.....تحلیل قرآنی سیره.....
نخستین بارف آلاء امام رضا (ع)
- ۱۶۲.....۲-۲-۵- رفتار امام با کنیز.....
- ۱۶۲.....تحلیل قرآنی سیره.....
- ۱۶۴.....بخش سوم: آداب فردی.....
- ۱۶۴.....۲-۳-۱- نقش انگشتری امام (ع).....
- ۱۶۴.....تحلیل قرآنی سیره.....
- ۱۶۵.....۲-۳-۲- پوشش امام حسن (ع).....
آدرس: تهران، بلوار منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲